

Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

(2018) Cilt 02, Sayı 01, s. 42-57

İlkokul Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin Belirlenmesi

Mahmut Boyraz^a

İbrahim Kocabaş^b

Özet

Bu araştırmanın amacı ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin zaman kullanma düzeylerinin öğretmen görüşleriyle belirlenmesidir. Öğretmenlerin zaman kullanımı, karşılaştıkları zaman tuzakları ve zamanı etkili kullanma yöntemleri belirlendi; zaman kullanımı, zaman tuzakları ve zamanı etkili kullanmayla ilgili öğretmen görüşleri cinsiyeti, mesleki kıdemi, görev yaptığı okulun öğretim şekli, branşı ve görev yaptığı ilçe değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Bağcılar, Bahçelievler ve Güngören'de görev yapan ilkokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrende uygun örneklem yöntemiyle %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile 536 ilkokul öğretmeni belirlenmiştir. Verilerin analizinde bağımsız örneklem T-testi, bağımsız örneklem için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve gruplar arasındaki farkın yönünü belirlemek için ise Tukey testi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin zaman kullanımı boyutunda en sık okula zamanında gitme, en az ise zaman çizelgesi hazırlama davranışları sergiledikleri bulunmuştur. Öğretmenlerin zaman kullanımlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman kullanmalarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Zaman tuzakları boyutunda öğretmenlerin zaman tuzaklarından en sık öğrencilerin seviyelerinin farklılığı en az ise veli görüşmelerinin ders saatinde yapılması adlı zaman tuzaklarına yakalandıkları görülmüştür. Zamanı etkin kullanma boyutunda öğretmenler en sık derse zamanında başlama, bitirme en az ise geç gelen öğrencileri sınıfa almama yöntemlerini kullanmaktadırlar. Zamanı etkili kullanma boyutunun okulun öğretim şekli değişkenine göre incelendiğinde normal öğretim yapan okullardaki öğretmenlerin ikili öğretim yapan okullardaki öğretmenlere göre zamanı daha etkili kullandıkları bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler

Zaman Yönetimi
İlkokul Öğretmenleri
Zamanı Kullanma
Zaman Tuzakları
Zamanı Etkili Kullanma

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:
27.03.2018
Kabul Tarihi:
30.04.2018
Elektronik Yayın Tarihi:
31.05.2018

^a Sınıf Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, poyraz_3435@hotmail.com

^b Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, ibrahimkocabas06@gmail.com

Determination of Time Management Skills of Primary School Teachers

Abstract

The aim of this research is to determine the degrees of time use of primary school teachers. To determine time use of teachers, time traps that they encounter and time management methods of teachers; the views of teachers about time use, time traps and time management have been analyzed according to the variables of their gender, professional seniority, their schools being a double shift school or not, their branch and the district they are working in. The population consists of primary school teacher from Bağcılar, Bahçelievler and Güngören districts. 536 primary school teachers have been determined by adequate sample method with 95% confidence interval and margin of error in the population. In analysis, unpaired t test, one-way analysis of variance (ANOVA) for unpaired sample and to determine the direction of difference among the groups Tukey have been used. In conclusion, it is discovered that teachers exhibit behavior of arriving school on time at most and behavior of preparing a time schedule at least. When the results of one-way analysis of variance of teachers' time use, a huge difference has been observed in time use according to professional seniority. In relation to time traps, the difference among the students' educational level has been the most frequent and the making parent-teacher meetings during class hour have been the least frequent time traps. In relation to time management, teachers use starting and finishing the class on time at most frequency and not-admitting the late comer students to the class methods at least frequency. When time management dimension has been analyzed according to the class hours, it has been discovered that teachers of double shift school use time less efficiently than teachers of whole-day school teachers.

Keywords

Time Management
Primary School Teachers
Use Of Time
Time Traps
Effective Use Of Time

About Article

Sending Date:
27.03.2018
Acceptance Date:
30.04.2018
Electronic Issue Date:
31.05.2018

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu zamanı "Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit." olarak tanımlamaktadır. Mackenzie göre ise zaman son derece eşsiz ve değerli bir kaynaktır. Fakat biriktirilemez ve toplanamaz. Ele geçirilemeyen zamanın yalnızca nasıl harcağımıza karar vererek etkili bir biçimde veya boşa harcaabiliriz (Mackenzie, 1989). Zaman değeri ölçülemeyen bir kaynaktır. Belirli bir ritimde akıp giden zamanı geri döndüremezsiniz. Zaman eşit paylaşılmıştır. Harcanabilir fakat satın alınamaz. Biriktirilemez, ödünç alınamaz, takas edilemez ve asla değiştirilemez. Yapılabilecek tek şey zamanın en verimli şekilde değerlendirilmesidir (Scoot, 1997). Zaman bilinen fakat tanımlanmasında göreceli bir kavram olduğundan genel ve net bir tanım yapmak mümkün değildir.

Zaman yönetimi yeni bir kavram olmakla beraber zamanın nasıl yönetilebileceği sorusu 1950'li ve 1960'lı yıllarda sorgulanmış, birçok araştırmacı iş yaşamında zaman yönetimi ile ilgili çeşitli yöntemler öne sürmüşlerdir (Claessens, B. J. vd., 2007). Zaman yönetimi ilk kez eğitim aracı olarak Danimarka'da meşgul yöneticilerin zamanlarını daha iyi düzenlemelerini sağlamak için doğmuş ve dünyaya yayılmıştır. Bir milyar dolarlık sektör haline gelmiştir (Güçlü, 2001).

Zaman yönetimi kavramıyla ilgili bazı tanımlar şunlardır: Zaman yönetimi bireyin, kendisini yönetmesidir; yaşadığı olayların kontrolünü sağlamasıdır; bireyin kendisini yönlendirerek olayları yönetmesidir (Güçlü, 2001). Zaman yönetimi, yöneticinin yönetim süreçlerini (planlama, örgütlenme, yönetme ve kontrol) faaliyetlerine uygulamasıdır (Erdem & Kaya, 1998). Zaman yönetimi, yapılacak olan işin en kısa sürede, en az çabayla yapılabilmesidir (Josephs, 1996). Zaman yönetimi Lakein'e (1973) göre, ihtiyaçları belirlemek, ihtiyaçları karşılamak için hedefler koymak, hedefler için gereken görevleri öncelendirerek liste yapmak ve görevleri zaman ile kaynağın uyumlu hale getirmedir. Zamanın etkin bir şekilde planlanarak bu plana uyulmasıdır (Smythe & Robertson, 1999).

Bazı insanların çalışma saatlerini etkili kullandıkları görülür. Bunun nedeni, daha fazla zamanı olduğu için, zaman yönetimindeki becerilerinden kaynaklanmaktadır. Zamanınızı yönetmek günlük amaçlarınızı, kariyer ve mali hedeflerinizi ve sonuçta bizim başarıyı ulaşmamızı olumlu bir şekilde etkileyecektir (Hoover, 2007). Zamanı yönetmek amaçların gerçekleşmesinde öneme sahiptir.

Zaman yönetiminin amacı kişilerin veya örgüt yöneticilerinin zamanlarını etkin ve verimli kullanabilmelerini sağlayabilmektir. Zamanı etkili kullanmak sahip olunan her sürenin hedeflerle eşgüdümünü sağlayarak planlı bir şekilde kullanabilmektir (Akçınar, 2014). Zaman yönetimi, zaman yönetimi tekniklerini uygulayarak, işgünü içinde yapılabileceklerini kontrol edebilmesi demektir. Zamanı kontrol edebilme deneyimi, iş tatmini ve işe bağlı ve somatik gerilimler üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir (Claessens vd.,2007). Etkin zaman yönetimiyle kaynakların, örgüt içerisinde değerli olan iş zamanının verimli kullanılmasını sağlamaktadır.

Mackenzie zamanın verimli kullanılmasını engelleyen unsurları zaman tuzakları olarak adlandırmaktadır. Zaman tuzaklarının nedeni olarak kişinin kendisinden ve dışsal nedenlerden kaynaklanan tuzakları olduğunu savunmaktadır. Yöneticilerin başlıca zaman tuzakları olarak önceliklerin olması, yetki devrinin yapılmaması, sürüncemede bırakılması, plansızlık gibi nedenlerdir (Mackenzie, 1989, s. 18). M. Scoot ise zamanı verimli kullanmayı engelleyen faktörleri zamanı çarçur eden şeyler olarak adlandırmaktadır. M. Scoot'a göre yöneticilerin zamanını çarçur eden şeyler; çalışmaların bölünmesi, telefon, toplantılar, patron, krizler ve panikler, hatalı aletler, kaynak yetersizliği, insanların arkasından koşturmak, okumak, atılması gereken mektuplar, seyahat, form doldurmak ve çene çalmaktır (Scoot, 1997, s. 13).

Zaman tuzakları zamanı etkin kullanmayı engeller ve kişiyi zor durumda bırakarak, zamanının israf olmasına sebep olur. Zaman tuzakları kişiden kaynaklandığı gibi bir kısmı da dışsal faktörlerden kaynaklanabilir. Bu dışsal faktörler: işten, örgüt yapısından, sosyal ve kültürel ilişkiler gibi sebeplerdir (Bayramlı, 2015; Mackenzie, 1989; Tutar, 2015).

Yönetimden kaynaklanan zaman tuzakları yöneticinin kendisinden ve örgütü yönetirken benimsediği anlayıştan kaynaklanmaktadır. Yetersiz planlama, yöneticinin kendisi değerlendirme şekli, basiret yokluğu, yetersiz planlama, iyi tanımlanmamış amaçlar, olayların önceden bilmede yetersizlik, zamanın işlere orantısız dağıtımı, erteleme eğilimi, aşırı yönetim vb. nedenler yöneticiden kaynaklanan zaman tuzaklarıdır (Tutar, 2015, s. 114). Yetki devrinden kaçınma, yönetsel hedeflerin belirsizliği, yetersiz iletişim, açık kapı politikası, koordinasyon eksikliği ve aşırı ve yetersiz yönetim yönetimden kaynaklanan zaman tuzaklarıdır.

Zaman yönetimi, bireysel olarak kişinin iş ve özel hayatında amaçlarına etkili ve verimli bir şekilde ulaşabilmesi için planlama, organize etme ve kontrol etme gibi yönetim fonksiyonlarını kendi faaliyetlerinde uygulama sürecidir. Zamanı iyi yöneten kişiler, kendi özel faaliyetlerine zaman ayırabildikleri gibi meslek ve iş hayatında da amaçlarına etkili ve verimli bir şekilde ulaşabilirler (Kocabaş & Erdem, 2003, s. 192).

Öğretmenlerin temel amacı öğrencilerin istendik davranışlara ulaşmasını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için zaman çok önemlidir. Eğitim-öğretimde zaman sınırı olduğu için zamanın verimli kullanılması amaçlara ulaşmayı sağlayabilir (Çermik, 2006, s. 50). Zamanı verimli kullanma eğitim-öğretimdeki her dakikayı, her saati, her günü, her haftayı amaçlara ve hedeflere ulaşmak için planlayarak kullanabilmektir denebilir.

Eğitim ve öğretim hedeflerine zaman olgusu içerisinde ulaşmaya çalışılmaktadır. Okulların eğitim programları uygulamaya konulduğu en önemli yer sınıftır ve sınıftaki öğretimsel zamandır (Aydın, 2003, s. 36). Sınıftaki kısıtlı öğretimsel zaman öğretmenin yönetiminde bulunmaktadır.

Eğitim-öğretimde ayrılmış zamanda zaman fazlayken akademik öğrenme zamanına doğru gidildikçe ayrılan zaman azalmaktadır. Fakat akademik öğrenme zamanda öğrencilerin geçirmiş olduğu zaman öğrencilerin başarıları arttırmaktadır. Bu nedenle öğretmenler akademik öğrenme zamanını zaman tuzaklarına yakalanmadan arttırmaya çalışmalıdır.

Eğitim kurumundaki genel politikanın ve görev tanımlarında belirsizlik zaman yönetimi davranışını olumsuz etkilemektedir (Can, 2007a, s. 102). Okullarda ve sınıflarda, zaman yönetimini olumsuz bir şekilde etkileyen unsurlar gerçekleşmeden önceden farkına varılabilmelidir. Eğitim yöneticisi, görev tanımlarındaki belirsizlikleri gidererek, öğretmenlerden sınırlı olan zamanda beklenen davranışlar, açık, anlaşılır ve geliştirilebilir ifadelerle yazılmalıdır (Can, 2015b, s. 54). Okul yöneticilerinin zaman yönetiminde kendilerini geliştirmesi okulun etkililiğini ve verimliliğini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Okul yöneticisi önemli işleri belirlemeli ve önem sırasına koyarak planlamalıdır. Okul kurumunun amaçlarını yaşatabilmek okul yöneticilerinin planlı ve verimli çalışmalarıyla ilişkilidir. Yöneticilerin insan ve madde kaynaklarını verimli kullanabilmesi zamanı en iyi şekilde yönetmesinden geçmektedir (Karaköse, 2009, s. 158). Okul yöneticisi planlı çalışmaktadır. Planlı olmayan yöneticinin yöneticili tartışılabilir. Çağdaş bir okul yöneticisi önemli işleri önem sırasına koyarak gruplar ve planlamasını bu gruba göre gerçekleştirir. Önemsiz işleri planlama grubuna almamalıdır (Dağlı, 2000, s. 43). Planlama zamanı etkili kullanma yöntemlerinden biridir.

Zaman yönetiminde öğretmenlerin karşılaştıkları bazı sorunlar vardır. Bu sorunlar öğretmenden kaynaklandığı gibi öğrencilerden kaynaklanan disiplin sorunları, eğitim araçlar

ilgili sorunlar ve fiziksel koşulların yetersizliği, aşırı bürokrasi, gereksiz toplantılar gibi zamanı etkili kullanmayı engelleyen sorunlardır. Eğitim-öğretimde karşılaşılan zaman tuzaklarının bazıları; plansızlık, öz disiplin eksikliği, kuralların belirsizliği, yetersizlik, erteleme, kendine aşırı güven ya da güvensizlik, mükemmeliyetçilik, kontrol edilemeyen sosyal ilişkiler, yetki devretmeme, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, okulun ya da sınıfın fiziki şartlarının yetersizliği, görüşmeler ve rutin işlerdir. Öğretmenlerden beklenen bu zaman sorunları aşarak zamanı verimli kullanmayı başarabilmesidir. Yani zaman tuzaklarını bilmesi ve çözüm önerileri geliştirmesi gerekmektedir (Çermik, 2006, s. 51-58)

Sınıfta zaman kaybının sebepleri öğretmenin derse hazırlıksız girmesi, ders araç gereçlerin önceden hazırlanmaması, ders saatinde yoklama yapılması, öğretmenin derse geç gelmesi, okullarda ders saatinde anons yapılması, dersin veli veya idareci tarafından bölünmesi, istenmeyen öğrenci davranışlarının görülmesi, derste ödev kontrolünün yapılması olarak görülmüştür (Ceren, 2008, s. 116-122). Öğrenciler akademik erteleme davranışları da sergileyebilmektedir (Yıldız & Yıldız, 2016, s. 234-251).

Doğan, Uğurlu ve Karataş'ın (2014) yapmış oldukları araştırmada bulunan sonuçlardan birisi olarak öğretmenin zamanı etkili kullanması sınıf yönetimini olumlu etkilediği saptanmıştır (Doğan, Uğurlu, & Karakaş, 2014, s. 1109). Etkili bir sınıf yönetiminde öğretim için ayrılmış olan zamanın etkili olarak yönetilmesi ve öğretim için kullanılmasıdır (Bayramlı, 2015, s. 182). Sınıfta zaman kullanımı ile ilgili bazı yaklaşımlar şunlardır:

Öğretmen öğrencilerine zamanı etkili ve verimli kullanmada örnek bir rol içerisinde olmalıdır. Öğretim için ayrılan zamanı boşa harcamadan ders için ayrılan zamanı verimli kullanması öğretmenin görevidir. Sadece öğretim zamanını iyi yönetmesinin yanı sıra öğretmen öğrencilerine, kişisel ve mesleki gelişimine de zaman ayırmalıdır. Mesleği ve öğretim alanıyla ilgili öğretmenin gelişiminin artması sınıfta zamanı daha etkili kullanmasını sağlayacaktır (Bayramlı, 2015, s. 180). Öğretmenin akademik öğrenme zamanını uzatabilmesi için derslere zamanında ve hazırlıklı gelmeli, derste kullanılacak araç-gereçlerin önceden hazırlanması, sınıf kurallarının önceden belirlenmesi ve öğrencilerin benimsemesinin sağlanması, ders işleyişinde artan zamanların planlanması gereklidir. Çünkü öğretmenler ders zamanını uzatamaz fakat ders zamanını hazırlıklı gelerek zamanı etkili kullanabilirler (Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005, s. 14). Öğretmenin zaman yönetiminde ilgili dikkat etmesi gereken değişkenleri şöyle sıralanmıştır:

1. Öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklarını sınıf yönetiminde gözetmelidir.
2. Öğretmen öğretim yaşantılarının amaç, içerik ve yöntem açısından uyumlu ve anlamlı bir bütünlük taşımasına özen göstermelidir.
3. Öğretmen derste sınıfı tüm fiziki olanaklarıyla etkili kullanabilmelidir.
4. Öğretmenin asıl görevi öğrenciye rehberlik etmesidir.
5. Öğretmen derste dikkat çekme ve güdüleme için uygun olan uyaranları kullanmalıdır.
6. Öğretmen sınıftan veya öğrenciden kaynaklanan olumsuz durumlara karşı önlemler alarak olumsuzlukları en aza indirmeye çalışmalıdır.
7. Öğretmen öğrenci merkezli yaklaşımı benimseyerek uygulamalıdır.
8. Öğretmen ders akışı içerisinde bazı öğrencilerin etkinlikleri erken bitirme olasılıklarını göz önüne alarak önlemler almalıdır.

9. Öğretmen yardıma ihtiyacı olan öğrencileri zamanında tespit ederek gerekli desteği göstermelidir.
10. Öğretmen dersin başında amaçları, yöntemi ve etkinliğin süresini açıklayarak öğrenciyi güdülemelidir.
11. Öğretmen rutin işlerin, yönetsel görevlerin (gezi, toplantı gibi) zaman kaybına yol açmaması için önceden planlamalıdır.
12. Öğretim etkinlikleri sırasında zaman kaybına neden olabilecek durumlara karşı öğretmen dikkatli ve duyarlı olarak etkili ve verimli bir öğretim ortamı sağlamalıdır (Aydın, 2003, s. 116-120).

Önerilerin sayısı artabilir fakat etkili zaman yönetiminde en önemli değişkenler katılımcı, esnek ve demokratik öğrenme iklimiyle ilişkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin adil ve eşit olacak şekilde derse katılımı sağlanmalıdır. Tutarlı bir ödül-ceza anlayışı benimsenmelidir. Kısacası zamanı etkili ve verimli yönetebilmek öğretmenin sınıfta olumlu bir öğrenme iklimi oluşturabilmesiyle aynı anlama gelmektedir.

Öğretim zamanının verimli kullanılması konusunda öğretmenin göstereceği mesleki yeterlilik, okulda gerçekleşen bütün eğitim etkinliklerinin verimlilik düzeyini belirleyecek niteliktedir (Aydın, 2003, s. 115). Çağdaş eğitim organizasyonlarında zamanın çalışanlar tarafından iyi değerlendirilmesi, kişisel etkinlikle birlikte kurumsal etkililiğe de katkı bulundurması açısından önem taşımaktadır (Kocabaş & Erdem, 2003, s. 192). Öğretmenin planlı olması, zamanı verimli yönetmesi ve zaman tuzaklarına yakalanmaması eğitim ve öğretimin hedeflenen amaçlara ulaşılması için öğretmenden beklenebilmektedir. Bu nedenle öğretmenin zamanı kullanma becerilerinin belirlenmesi, öğretmenlerin zaman yönetimi hakkında gereksinimlerinin belirlenmesini sağlayabilmek ve öğretmenlere zaman yönetimi için öneriler geliştirmek için önem arz etmektedir.

Bu araştırmada ki problem durumu ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin zaman kullanımlarını, zaman kullanımında karşılaştıkları zaman tuzaklarını ve bu tuzakların üstesinden gelmek için kullandıkları zamanı etkili kullanma yöntemlerinin öğretmen görüşleriyle belirlenmesidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin zaman kullanımlarını, zaman kullanımında karşılaştıkları zaman tuzaklarını ve bu tuzakların üstesinden gelmek için kullandıkları zamanı etkili kullanma yöntemlerinin öğretmen görüşleriyle belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır. Bunlar;

1. Öğretmenler zaman kullanımları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin zaman kullanımında karşılaştıkları zaman tuzakları ne düzeydedir?
3. Öğretmenlerin zamanı etkili kullanma yöntemleri ne düzeydedir?
4. Zaman kullanımı, zaman tuzakları ve zamanı etkili kullanma yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşleri;
 - a) Cinsiyet değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
 - b) Öğretmenlerin kıdemlerine göre farklılık göstermekte midir?
 - c) Branşlara göre farklılık göstermekte midir?

- d) İlçelere göre farklılık göstermekte midir?
e) Okulun öğretim şekline göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Öğretmenlere eğitim öğretim için ayrılan zaman sınırlı ve planlıdır. Öğretmenlerin eğitim-öğretim için ayrılan sınırlı zamanı etkili ve verimli kullanması beklenmektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin zaman kullanımı ile ilgili önemli veriler elde edileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin planlama, örgütleme, yönlendirme, koordine etme, denetleme gibi bazı fonksiyonları kendi işleri ya da içinde buldukları eğitim örgütlerinin işleri için uygulamaları, zaman yönetimi açısından önemlidir (Erdem & Kaya, 1998). Öğretmenler zaman yönetimi süreci içerisinde karşılaştıkları zaman tuzaklarıyla ilgili veriler elde etmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin zamanı etkili ve verimli kullanılmasını engelleyen etmenlere karşı kullandıkları stratejileri belirlemek önemlidir. Çünkü eğitim-öğretim sınırlı zamanı en iyi şekilde kullanarak gerçekleştirilebilir. Zaman planlanırken ortaya çıkacak engellere yönelik stratejiler geliştirildiğinde zaman verimli ve etkili kullanılabilir.

Öğretmenlerin zaman yönetimiyle ilgili veri toplayarak, bu verilerden yola çıkarak yapılan tartışmayla alan yazına yeni veriler kazandırılması önemli görülmektedir.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Genel evren Türkiye'deki ilkököl öğretmenleri çalışma evreni 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul'un Bağcılar, Bahçelievler ve Güngören ilçelerinde yer alan devlet ilkökullerinde görev yapmakta olan öğretmenleri kapsamaktadır. Çalışma evrenini 3976 öğretmen oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin 1887'si Bağcılar, 1457'si Bahçelievler, 632'si Güngören ilçelerinde çalışmaktadır. Bu evrenin içerisinde ilçelerin evrendeki yüzdelik karşılığı olan sayı kadar ilçelerin örneklem sayılarını oluşturmuştur. Evrenin içerisinde %95 güven aralığı \pm %5 örnekleme hatasıyla gerekli örneklem büyüklüğü 536 olarak alınmıştır (Cohen, Manion, & Morrison, 2007). Bağcılar ilçesi %47,4'ün karşılığı olan 254 öğretmen, Bahçelievler ilçesi %36,6'nın karşılığı olan 196 öğretmen, Güngören ilçesi ise %16'nın karşılığı olan 86 öğretmen olarak araştırmada örneklem sayılarıdır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada; Yenilmez tarafından geliştirilen (Yenilmez, 2010) İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İşteki Zaman Tuzakları Ve Baş Etme Yöntemleri adlı "Likert" tipi beşli derecelendirilmeli ölçek kullanılmaktadır. 3 bölüm ve 67 madde ile ölçülmektedir. Ölçekteki seçenekler Zaman Kullanımı için; "hiç" (1), "çok az" (2), "bazen" (3), "genellikle" (4), "her zaman" (5) olarak düzenlenmiştir. Zaman Tuzakları ve Zamanı Etkili Kullanma Yöntemleri için; "hiç katılmıyorum" (1), "çok az katılıyorum" (2), "biraz katılıyorum" (3), "büyük ölçüde katılıyorum" (4), "tamamen katılıyorum" (5) olarak düzenlenmiştir. Puanların artması / azalması bireylerin değerlere daha fazla sahip olduğunu / olmadığını göstermektedir.

Ölçeğin geçerlilik, güvenilirlik ve toplam varyans değerleri şu şekildedir. Zaman kullanımı boyutunda maddelerin toplam korelasyonları .27 ve .62 arasındadır. Cronbach

Alpha Katsayısı'nın .7651 değerindedir. Faktörün açıkladığı varyans %19,679'dur. Zaman tuzakları boyutunda madde toplam korelasyonlarının .46 ile .79 arasında değişmektedir. Cronbach Alpha Katsayısı ise .9675 değerindedir. Faktörün açıkladığı toplam varyans %42,031 değeridir. Zamanı etkili kullanma yöntemleri boyutunun madde toplam korelasyonlarının .17 ve .75 değerleri arasında değişmektedir. Cronbach Alpha Katsayısı'nın .8764 değerindedir. Faktörün açıkladığı toplam varyans %30,275 değerindedir.

BULGULAR VE YORUM

Kişisel Bilgilere Ait Bulgular

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenlerin cinsiyet, görev, kıdem, okulun öğretim şekli ve çalıştıkları ilçeye ilişkin dağılımlar aşağıdaki verilmektedir.

Tablo 1. İlkokul Öğretmenlerinin Cinsiyet, Görev, Kıdem, Okulun Öğretim Şekli Ve Çalıştıkları İlçeye İlişkin Dağılımlar

		N	%
Cinsiyet	Erkek	170	31,7
	Kadın	366	68,3
Görev	Sınıf öğretmeni	507	94,6
	Branş öğretmeni	29	5,4
Kıdem	5 yıl ve daha az	63	11,8
	6-10 yıl	164	30,6
	11-15 yıl	127	23,7
	16-20 yıl	101	18,8
Öğretim şekli	21 yıl ve üzeri	81	15,1
	İkili öğretim	462	86,2
İlçe	Normal öğretim	74	13,8
	Bağcılar	254	47,4
	Bahçelievler	196	36,6
	Güngören	86	16,0
	Toplam	536	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde 536 öğretmenin 170'i (%31,7) erkek, 366'sı (%68,3) kadın; öğretmenlerin görevlerine göre dağılımları incelendiğinde 536 öğretmenin 507'si (%94,6) sınıf öğretmeni, 29'u (%5,4) branş öğretmeni; öğretmenlerin kıdemlerine ait veriler incelendiğinde 536 öğretmenin 63'ü (%11,8) 5 yıl ve daha az, 164'ü (%30,6) 6-10 yıl, 127'si (%23,7) 11-15 yıl, 182'si (%34) 21 yıl ve üzeri hizmet süresi olduğu; öğretmenlerin görev yaptıkları okulların öğretim şekillerine göre veriler incelendiğinde 536 öğretmenin 462'si (%86,2) ikili öğretim, 74'ü (%13,8) normal öğretim(tam gün) yapan okullarda görev yaptıkları; öğretmenlerin görev yaptıkları ilçelere göre elde edilen veriler incelendiğinde 536 öğretmenin 254'ü (%47,4) Bağcılar ilçesinde, 196'sı (%36,6) Bahçelievler ilçesinde ve 86'sı (%16) Güngören ilçesinde görev yaptığı görülmektedir.

Zaman Kullanımı Boyutuna Ait Bulgular ve Yorumlar

Zaman Kullanımı Boyutuna Ait T Testi Bulguları ve Yorumlar

İlkokul öğretmenlerinin zaman kullanma boyutuna ait genel görüşlerine ait T testi bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Zaman kullanımı boyutuna ait T testi bulguları

Zaman kullanımı boyutu	N	\bar{x}	SS
Derslere ait ayrıntılı plan yaparım	536	3,7351	,88643
Planımı kesintisiz uygularım	536	3,8545	,73707
Yapılacak işler listesi hazırlarım	536	3,9366	,92508
Okula zamanında giderim	536	4,7631	,45531
Derse zamanında girerim	536	4,6194	,55088
İşlerimi önceliklerine göre sıralayarak yaparım.	536	4,3769	,62334
Zamanımı nasıl kullandığımı belirten çizelge hazırlarım	536	3,0336	1,16282
Yapmam gereken işleri ertelemem	536	4,0261	,78017
Masam ve dolabım düzenlidir	536	4,1511	,78151
İşimi bekletir, son anda yaparım	536	3,9627	,92852

Tablo incelendiğinde ilkökul öğretmenlerinin zaman kullanımı ile ilgili en sık sergiledikleri davranış “Okula zamanında giderim” ($\bar{x}=4,7631$) olduğu görülmüştür. Bu davranışı “Derse zamanında girerim” ($\bar{x}=4,6194$), “İşlerimi önceliklerine göre sıralayarak yaparım.” ($\bar{x}=4,3769$) ve “Yapmam gereken işleri ertelemem” ($\bar{x}=4,0261$) davranışları izlemektedir. Öğretmenlerin en az sergilemiş olduğu davranış, “Zamanımı nasıl kullandığımı belirten çizelge hazırlarım.” ($\bar{x}=3,0336$) davranışdır. Bu davranışı “Derslere ait ayrıntılı plan yaparım” ($\bar{x}=3,7351$) davranışı izlemektedir. Bu verilerden yola çıkarak öğretmenlerin zamanı nasıl kullandıklarına ait çizelge hazırlamayı bazen uyguladıkları söylenebilir. Öğretmenlerin zaman kullanımlarında çizelge hazırlama ve plan yapma davranışlarını daha az yapıyor olmaları zamanı kullanırken yetersiz planlama davranışı sergiledikleri söylenebilir.

İlkokul Öğretmenlerin Zaman Kullanımlarının Cinsiyet, Branş ve Okulun Öğretim Şekli Değişkenlerine Ait T Testi Bulguları ve Yorumlar

İlkokul öğretmenlerin zaman kullanımlarının cinsiyet değişkenine ait T testi sonuçlarına göre öğretmenlerin zaman kullanımlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t(536) = 0,104$; $p > 0,05$). Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin zaman kullanım düzeyleri benzerlik göstermektedir.

İlkokul öğretmenlerin zaman kullanımlarının branş değişkenine ait T testi sonuçlarına göre öğretmenlerin zaman kullanımlarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t(536) = 1,853$; $p > 0,05$). Farklı branştaki öğretmenlerin zaman kullanımına ait düzeyleri benzerlik göstermektedir.

İlkokul öğretmenlerin zaman kullanımlarının okulun öğretim şekli değişkenine ait T testi sonuçlarına göre öğretmenlerin görev yaptıkları okulun öğretim şekline göre zamanı kullanma boyutundaki görüşlerine ait t testi sonuçları incelendiğinde anlamlı bir fark

bulunmamıştır ($t(536)=1,663$; $p>0.05$). Okulların öğretim şeklinin farklı olması öğretmenlerin zaman kullanma düzeylerinde farklılığa neden olmamıştır. İkili veya normal öğretim yapan okullardaki öğretmenlerin zaman kullanma düzeyleri benzerdir.

İlkokul Öğretmenlerin Zaman Kullanımlarının Mesleki Kıdem Değişkenlerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Bulguları ve Yorumlar

Tablo 3. Zaman Kullanımı Ölçeği Puanlarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

f, \bar{x} ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları						
Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P	Fark
Zaman kullanımı	5 yıl ve daha az(1)	63	41,74	3,91	Gruplar Arası	429,23	4	107,30	5,597	,000	1-2
	6-10 yıl(2)	164	39,47	4,32							5-2
	11-15 yıl(3)	127	40,00	4,85	Gruplar İçi	10179,86	531	19,17			
	16-20 yıl(4)	101	41,70	4,47							
	21 yıl ve üzeri(5)	182	41,21	4,22							
Toplam		536	40,45	4,45	Toplam	10609,09	535				

Tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman kullanmalarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğu belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. Öğretmenlerden mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olanlar, mesleki kıdemi 6-10 yıl olanlardan zaman kullanımının daha iyi olduğu söylenebilir. Öğretmenlerden mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olanlar, kıdemi 6-10 yıl olanlardan zaman kullanımında daha iyi oldukları sonucu çıkartılabilir.

Zaman kullanımı ölçeği puanlarının görev yapılan ilçe değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman kullanımlarının görev yapılan ilçe değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Farklı ilçelerde görev yapan öğretmenlerin zamanı kullanma düzeyleri benzerdir. Öğretmenlerin görev yaptığı ilçelerin farklı olması zamanı kullanma düzeyinin farklılaşmasına neden olmamıştır.

Zaman Tuzakları Boyutuna Ait Bulgular ve Yorumlar

Zaman Tuzakları Boyutuna ait T testi Bulguları

Öğretmenlerin anketin zaman tuzakları boyuta verdikleri yanıtlar incelendiğinde en fazla etkilenilmiş olan zaman tuzağı "Öğrenci seviyelerinin farklılığı" ($\bar{x}=3,7631$) olmuştur. Bu zaman tuzağını "Öğrencilerin ders araç gereçlerini zamanında getirmemesi" ($\bar{x}=3,5243$), "Programın içeriğinin yoğunluğu" ($\bar{x}=3,4198$), "Amaçlarının ders sürelerine uygun olmaması" ($\bar{x}=3,4011$) ve "Programın içeriğinin öğrenci ilgi ve gereksinmelerine uygun olmaması" ($\bar{x}=3,3657$) zaman tuzakları izlemiştir. Öğretmenlerin genellikle işten kaynaklanan zaman tuzaklarına yakalandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin zaman tuzaklarında en az yakalandıkları zaman tuzağı "Veli görüşmelerinin ders saatinde yapılması" ($\bar{x}=2,1361$)

olduğu görülmüştür. Bu tuzağı sırasıyla “Gündemsiz toplantılar” ($\bar{x}=2,2146$), “Okul yönetiminin okuldaki birimlerin kullanımı hakkındaki tutumu” ($\bar{x}=2,2985$), “Uzun süren toplantılar” ($\bar{x}=2,3190$) ve “Okul yönetimi ile ilgili sorunların ders saatine yansması” ($\bar{x}=2,3377$) zaman tuzakları izlemektedir. Öğretmenlerin yönetimden kaynaklanan zaman tuzaklarına daha sık yakalandıkları görülmektedir.

Tablo 4. Zaman Tuzakları Boyutuna ait T testi sonuçları

Zaman Tuzakları Boyutu	N	\bar{x}	ss
Derslerde kazandırılması amaçlanan davranışların net olarak belirlenmemesi	536	3,02	1,17
Öğretmenin planlı çalışma alışkanlığının olmaması	536	2,85	1,24
Amaç dışı etkinliklere ve konunun ayrıntılarına gereğinden fazla yer verilmesi	536	3,16	1,13
Önceliklerin belirlenmemiş olması	536	3,09	1,18
Öğretmenin alan bilgisinin yetersiz olması	536	2,44	1,22
Öğretmenin öğretim becerilerinin yetersiz olması	536	2,47	1,26
Öğretmenin sosyal becerilerinin yetersiz olması	536	2,53	1,20
Öğretmenin kendi özelliklerine uygun öğretim etkinlikleri seçmemesi	536	2,75	1,19
Öğretmenin ders saatlerine uygun davranmaması	536	2,56	1,22
Öğretmenin dalgın, yorgun hasta olması	536	2,72	1,17
Öğretmenin kişisel sorunlarını derse yansıtması	536	2,49	1,23
Öğretmenin özdenetiminin yetersiz olması	536	2,48	1,26
Öğretmenin aceleci ve kararsız olması	536	2,45	1,18
Öğretmenin öğrencilerle iletişim kuramaması	536	2,57	1,30
Öğretmenin ödev kontrolüne fazla zaman ayırması	536	2,79	1,16
Öğrencilerin sınıfa ve derse geç gelmesi	536	2,80	1,30
Öğrencilerin ders başladıktan sonra sınıftan dışarı çıkmak istemesi	536	2,60	1,27
Öğrenci seviyelerinin farklılığı	536	3,76	1,06
Öğrencilerin ders araç gereçlerini zamanında getirmemesi	536	3,52	1,13
Öğrencilerin ders başladıktan sonra sınıftan dışarı çağırılması	536	2,50	1,31
Öğrencilerin derse ilgi göstermemesi	536	3,29	1,15
Ders araç-gereçlerinin düzensizliği	536	3,15	1,15
Okulun fiziki durumunun yetersizliği	536	3,06	1,18
Diğer sınıflardan ve koridordan gürültü gelmesi	536	2,84	1,23
Programın içeriğinin yoğunluğu	536	3,41	1,16
Amaçlarının ders sürelerine uygun olmaması	536	3,40	1,23
Programın içeriğinin öğrenci ilgi ve gereksinmelerine uygun olmaması	536	3,36	1,16
Programın yeterince anlaşılabilmesi	536	3,01	1,12
Okul yönetimi ile ilgili sorunların ders saatine yansması	536	2,33	1,22
Duyuruların ders saatinde yapılması	536	2,55	1,27
Otorite eksikliği	536	2,52	1,30
Okul yönetimi ve öğretmenler arasındaki iletişimsizlik	536	2,42	1,26
Yönetimin öğretmenlere destek vermemesi	536	2,46	1,32
Okul yönetiminin okul sorunlarına yeterince ilgi göstermemesi	536	2,34	1,29
Gündemsiz toplantılar	536	2,21	1,23
Uzun süren toplantılar	536	2,31	1,28
Veli görüşmelerinin ders saatinde yapılması	536	2,13	1,30
Okul yönetiminin okuldaki birimlerin kullanımı hakkındaki tutumu	536	2,29	1,23

Öğretmenlerin Cinsiyet, Branş Ve Okulun Öğretim Şekli Değişkenine Göre Zaman Tuzakları Boyutundaki Görüşlerine Ait T Testi Bulguları ve Yorumlar

Öğretmenlerin zaman tuzakları boyutundaki görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma durumları ilişkisiz örneklem t-testi ile sınanmıştır. Yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucunda öğretmenlerin zaman tuzakları boyutundaki görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($t(536)=0,576$; $p>0,05$). Öğretmenlerin tuzakları hakkındaki görüşleri cinsiyeti düzeyine göre benzerdir.

T testi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman tuzaklarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t(536)=1,015$; $p>0,05$). Branşları farklı olan öğretmenlerin zaman tuzaklarına ait görüşleri benzerdir.

T testi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman tuzaklarının okulun öğretim şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t(536)=1,124$; $p>0,05$). Görev yaptıkları okulun öğretim şeklinin farklı olması öğretmenlerin zaman tuzaklarına ait görüşlerinde farklılık oluşturmamıştır. Öğretmenlerin görüşler benzerdir.

Öğretmenlerin Görev Yapılan İlçe ve Mesleki Kıdem Değişkenlerine Göre Zaman Tuzakları Boyutundaki Görüşlerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları ve Yorumlar

Tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman tuzaklarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre görüşleri benzer olduğu söylenebilir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin zaman tuzaklarının görev yapılan ilçe değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Farklı ilçelerde görev yapan öğretmenlerin zaman tuzaklarına ait olan görüşlerinin düzeyleri benzer olduğu söylenebilir.

Zamanı Etkin Kullanma Boyutuna Ait Bulgular ve Yorumlar

Etkili Kullanma Yöntemleri Boyutuna Ait T Testi Bulguları ve Yorumlar

Tablo 5: Zamanı Etkili Kullanma Yöntemleri Boyutuna ait T testi sonuçları

Zamanı Etkili Kullanma Yöntemleri Boyutu	N	\bar{x}	SS
Derslerde kazandırmak istediğim davranışları net olarak belirlerim.	536	4,22	,68
Derslerin işlenişyle ilgili ayrıntılı plan hazırlarım.	536	3,63	,92
Öğretim etkinliklerini önceden belirlerim.	536	3,97	,76
Öğrenci grubunun özelliklerini öğrenirim.	536	4,14	,71
Araç-gereç ve materyalleri ders başlamadan önce hazırlarım.	536	4,07	,73
Sınıf içinde uyulması gereken kuralları öğrencilerle birlikte belirlerim.	536	4,24	,84
Kurallara uymayan öğrencilere yaptırım uygularım.	536	3,72	1,01
Geç gelen öğrencileri sınıfa almam.	536	1,59	1,01
Sınıf panolarını ders aralarında düzenlerim.	536	3,23	1,22
Derse giriş ve çıkış saatleri konusunda okul yönetiminin uyarılarını beklerim.	536	2,22	1,48
Önemli işleri ilk saatlerde yaparım.	536	3,69	1,12
Derse zamanında başlarım, zamanında bitiririm.	536	4,44	,684
İşlerimi önem sırasına göre yaparım.	536	4,37	,699

Evraklarımı düzenli bir şekilde dosyalarım.	536	4,12	,925
Öğretim etkinlikleri için gerekli becerileri edinirim.	536	4,25	,699
Zaman kullanımını etkileyen kişisel özelliklerimi belirlerim.	536	4,09	,811
Öğrencilerin problemlerini görüşmek ve tartışmak amacıyla bir gün ve saat belirlerim, bu saatte öğrenci ve velilerle görüşürüm.	536	3,93	1,01
Duyuru, eğitici kulüp çalışmaları için seçim vb. işleri ders sonunda yaparım.	536	3,92	,98
Derse öğrencilerin dikkatini toplayıcı etkili bir giriş yaparım.	536	4,19	,74
Dersi olumlu iletilerle bitiririm.	536	4,28	,66
Okul yönetimi, veli vb. tarafından dersimin kesintiye uğratılmasına izin vermem.	536	3,74	1,02

Öğretmenlerin zamanı etkin kullanma boyutuna ait verilen yanıtları incelendiğinde en çok "Derse zamanında başlarım, zamanında bitiririm." ($\bar{x}=4,4496$) yöntemini kullandıkları görülmektedir. Bu yöntemi sırasıyla "İşlerimi önem sırasına göre yaparım." ($\bar{x}=4,3787$), "Dersi olumlu iletilerle bitiririm." ($\bar{x}=4,2892$) ve "Öğretim etkinlikleri için gerekli becerileri edinirim." ($\bar{x}=4,2537$) zamanı etkili kullanma yöntemlerini öğretmenlerin uyguladıkları görülmektedir. Öğretmenlerin yapılacak işlere zamanında başlaması, yapılacak işleri önem sırasına koymaları zamanı etkili kullanmaya önem verdikleri söylenebilir.

Öğretmenleri zamanı kullanma yöntemlerinde en az kullandıkları yöntem "Geç gelen öğrencileri sınıfa almam." ($\bar{x}=1,5989$) olduğu görülmektedir. Bu yöntemi sırasıyla "Derse giriş ve çıkış saatleri konusunda okul yönetiminin uyarılarını beklerim." ($\bar{x}=2,2295$), "Sınıf panolarını ders aralarında düzenlerim." ($\bar{x}=3,2369$) ve "Derslerin işlenişine ilgili ayrıntılı plan hazırlarım." ($\bar{x}=3,6306$) yöntemlerini izlemekte olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin Cinsiyet, Branş ve Okulun Öğretim Şekli Değişkenine Göre Zamanı Etkili Kullanma Boyutundaki Görüşlerine Ait T Testi Bulguları ve Yorumlar

T testi sonuçları incelendiğinde zaman etkili kullanımının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t_{(536)}=1,123$; $p>0,05$). Cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin zamanı etkili kullanımına ait görüşlerin düzeyi benzerlik göstermektedir.

T testi sonuçları incelendiğinde zaman etkili kullanımının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t_{(536)}=0,400$; $p>0,05$). Branş değişkenine göre öğretmenlerin zamanı etkili kullanmalarının ait görüşleri benzerdir.

Tablo 6. Öğretmenlerin görev yapılan okulun öğretim şekli değişkenine göre zamanı etkili kullanma boyutundaki görüşlerine ait bulgular

Çalıştığınız okuldaki öğretim şekli nedir?	N	\bar{x}	SS	p	f	t
İkili öğretim	462	79,811	9,253	,034	,242	2,121
Normal öğretim	74	82,243	8,505			,

T testi sonuçları incelendiğinde zaman etkili kullanımının okulun öğretim şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t_{(536)}=2,121$; $p<0,05$). Normal öğretim yapan okullarda görev yapan öğretmenlerin, ikili öğretim yapan okullarda görev yapan öğretmenlerden zamanı daha fazla etkin kullandıkları söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin zaman kullanma boyutuna ait genel görüşleri incelendiğinde en sık sergiledikleri davranışlar okula zamanında gitme, derse zamanında girme, işleri öncelik sırasına koyma ve işleri ertelememe olarak saptanmıştır. Yenilmez'in (2010) araştırmasıyla benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Öğretmenlerin çalışma saatlerine dikkat ettiği ve işleri ertelemeden önem sırasına koyarak yaptıkları söylenebilir. Fakat öğretmenlerin en az sergiledikleri davranışlar zaman çizelgesi hazırlama, derslere ait plan yapma ve planı kesintisiz uygulama davranışları olduğu bulunmuştur. Planlama, öğretmenin kısıtlı olan ders zamanının etkili bir şekilde kullanmasını sağlayabilmektedir.

İlkokul öğretmenlerinin zamanı kullanma boyutuna ait görüşlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır fakat Yenilmez'in (2010) araştırmasında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre zamanı kullanmada daha iyi olduğuna rastlanmıştır.

İlkokul öğretmenlerinin zaman kullanma boyutuna ait görüşlerinin mesleki kıdem değişkenine göre incelendiğinde öğretmenlerden mesleki kıdemi 5 yıl ve daha az olanların, mesleki kıdemleri 6-10 yıl olan öğretmenlerden zamanı daha iyi kullandıkları saptanmıştır. Öğretmenlerden mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olanlar, mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerden zamanı kullanma düzeyi daha fazla olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucuyla benzer sonuç Gözel (2009)'un araştırmasında öğretmenlerden mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olanların zaman yönetimi düzeylerinin yüksek olduğu olarak bulunmuştur. Bu da araştırma sonucunu desteklemektedir.

İlkokul öğretmenlerinin zaman tuzakları boyutuna ait olan genele görüşleri incelenmiştir. İlkokul öğretmenlerin en sık etkilendikleri zaman tuzakları sırasıyla öğrencilerin seviyelerinin farklılığı, öğrencilerin ders araç gereçlerini getirmemesi, programın içeriğinin yoğun olması ve amaçların ders süresine uygun olmaması olarak saptanmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri zaman tuzakları alt boyutu cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde Taş (2017); Yenilmez (2010) ve Şahin (2014)'in araştırmalarında da olduğu gibi anlamlı bir fark bulunmamıştır. Fakat İlerleyen'in (2014) ortaokulda görev yapan öğretmenlere; Demirtaş ve Özer'in (2007) öğretmen adaylarına; Gözel'in (2009) ilköğretim öğretmenlerine; Caz ve Tunçkol'un (2015) beden eğitimi öğretmenlerine yönelik yapılan araştırmalarda kadın öğretmenlerin zaman tuzaklarına erkek öğretmenlerden daha az yakalandıkları saptanmıştır. Araştırma sonuçlarının Yenilmez (2010) tarafından yapılan araştırma dışında diğer araştırmaların sonuçlarının araştırma sonucundan farklı olması öğretmenlerin farklı öğretim kademelerde görev yapmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlkokul öğretmenlerinin zamanı etkili kullanma boyutuna ait görüşleri incelenmiştir. Öğretmenlerin en sık kullandıkları zamanı etkili kullanma yöntemleri derse zamanında başlama ve bitirme, işleri önem sırasına koyma, dersi olumlu iletilerle bitirme ve öğretim etkinlikleri için gerekli becerileri edinme olarak saptanmıştır. Öğretmenlerin en az kullandıkları zamanı etkili yöntemlerin ise geç gelen öğrenciyi sınıfa almama, derse giriş çıkışlarda okul yönetiminin uyarısını bekleme, sınıf panolarını ders saatinde düzenleme ve dersin işleyişiyle ilgili ayrıntılı plan hazırlama olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin zamanı etkin kullanma da ortalamaların yüksek olduğu saptanmıştır. Gözel (2009); Taş (2017) ve Şahin

(2014) araştırmalarında öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerine yüksek düzeyde sahip olduklarını saptamaları araştırmamızı desteklemektedir.

İlkokul öğretmenlerinin zamanı etkili kullanma boyutuna ait görüşleri görev yapılan okulun öğretim şekli değişkenine göre incelenmiş anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Normal öğretim yapan okullarda görev yapan öğretmenlerin zamanı etkili kullanma boyutuna ait görüşlerinin, ikili öğretim yapan okullarda görev yapan öğretmenlerden daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlerin zamanın nasıl kullanıldığının farkına varılmasında yardımcı olan zaman çizelgesi hazırlamaktan faydalanmalıdır. Öğretmenlerin sınırlı olan öğretim zamanını kullanmada planlama ve planı uygulamaya daha fazla önem vermelidir.

Öğretmenlerin mesleki kıdeme bağlı olarak gösterdikleri zamanı kullanma davranışının arasında farklı azaltıcı faaliyetler yapılmalıdır.

Öğretim programının yoğunluğu ve amaçların ders süresine uygun olmaması öğretmenlerin zaman kullanımını olumsuz etkileyen zaman tuzaklarıdır. Öğretim programı uygulanmasında öğretmenlere eğitimler verilebilir ve öğretim programının içeriği gözden geçirilebilir.

Bu araştırma nicel bir araştırma olduğundan araştırma sonuçlarının nedenleri ve çözüm yolları incelenmemiştir. Öğretmenlerin zaman yönetimi hakkında görüşleri nitel araştırmalarla nedenleri ve çözüm yolları irdelenebilir.

KAYNAKÇA

Akçınar, S. (2014). Örgütsel Zaman Yönetimi ve Etkin Zaman Kullanımı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, A. (2003). Zaman Yönetimi. Sınıf Yönetimi içinde. İstanbul: Alfa Yayınları.

Bayramlı, Ü. Ü. (2015). Zaman Yönetimi. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Can, N. (2007a). Eğitim çalışanlarının görüşlerine göre öğretmenin sınıfta zaman yönetimi davranışları. *A.Ü. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 88-103.

Can, N. (2015b). Sınıfta Zaman Yönetimi. E. D. Erbaş içinde, *Sınıfta Etkili Öğretim ve Yönetim* (s. 29-57). Ankara: Pegem Akademi.

Ceren, A. (2008). İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenlerinin Derste Zamanı Etkili Kullanma Yeterlilikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Claessens, B. J., Van Eerde, W., Rutte, C. G., & Roe, R. A. (2007). A review of the time management literature. *Personnel review*, 36(2), 255-276.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.

Çağdaş, C. A. Z., & Tunçkol, H. M. (2015). Beden eğitimi öğretmenlerinin zaman yönetimi becerilerinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 91-100.

Çelikten, M., Şanal, M., & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 207-237.

Çermik, H. (2006). Sınıfta Zaman Yönetimi. M. Yılmaz içinde, *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Dağlı, A. (2000). Zaman yönetimi. *Eğitim ve Bilim*, 42-49.
- Demirtaş H., Özer N. (2007). Öğretmen adaylarının zaman yönetimi becerileri ile akademik başarısı arasındaki ilişkisi. *Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 44-56.
- Doğan, S., Uğurlu, C. T., & Karakaş, H. (2014). Etkili sınıf yönetimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 1097-1119.
- Ekici, G. (2002). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erdem, R., & Kaya, S. (1998). Zaman yönetimi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 99-120.
- Güçlü, N. (2001). Zaman yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 87-106.
- Gözel, E (2009). İlköğretim okulu öğretmenlerinin zaman yönetimi hakkındaki görüşleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.
- Hoover, J. (2007). Best Practices: Time Management: Set Priorities to Get the Right Things Done. USA: Harpercollins.
- İlerleyen, E. (2014). Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Becerileri İle İş Doyumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Josephs, R. (1996). *Zaman yönetimi*. (Ö. Koşar, Çev.) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Francis-Smythe, J.A.& Robertson, I.T. (1999). On the relationship between time management and time estimation. *British Journal of Psychology*, 90(3), 333-347.
- Karaköse, T. (2009). Okul müdürlerinin bireysel zaman yönetimi becerileri. *Akademik Araştırmalar dergisi*, 149-160.
- Kocabaş, İ., & Erdem, R. (2003). Yönetici adayı öğretmenlerin kişisel zaman yönetimi davranışları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 190-203.
- Mackenzie, R. A. (1989). *Zaman tuzağı*. (Y. Güneri, Çev.) İstanbul: İlgı Yayınevi.
- Sabuncuoğlu, Z., Paşa, M., & Kaymaz, K. (2010). *Zaman yönetimi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Scoot, M. (1997). *Zaman yönetimi*. (A. Ç. Çelik, Çev.) İstanbul: Rota Yayıncılık.
- Şahin, K. (2014). Lise Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Taş, M. (2017). Öğretmenlerin Sanal Kaytarma Davranışları İle Zaman Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Tutar, H. (2015). *Zaman yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yenilmez, R. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin işteki zaman tuzakları ve baş etme yöntemleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yıldız & Yıldız, (2016) The relationship between academic procrastination and hopelessness perceptions of primary school teaching department students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2016, 8 (3), 234-251.